

Voortgangsrapportage 2022

Regio Deal Zuidoost Friesland

Voorwoord

Voor u ligt de voortgangsrapportage 2022 van de Regio Deal Zuidoost Friesland. Een jaar waarin vele investeringen in de brede welvaart van de regio zijn gedaan, gericht op vitale kernen en veerkrachtig landschap, maar ook op duurzaamheid en recreatie & toerisme. Een jaar waarin vele projecten binnen deze thema's voortgang hebben geboekt en de eerste resultaten zichtbaar zijn geworden.

Ik ben onder de indruk van de prestaties van afgelopen jaar. Er zijn goede resultaten geboekt en mooie samenwerkingen ontstaan. Samenwerkingen met onze partners binnen de Regio Deal, maar ook samenwerkingen met ondernemers, de zorg, onderwijs en met de inwoners van de verschillende gemeenten.

Neem bijvoorbeeld het project Gorredijk aan Zet, een project rondom burgerparticipatie. Via een online platform kon iedereen ideeën indienen. Na de eerste stemronde ging de gemeente Opsterland in gesprek met de initiatiefnemers over de haalbaarheid. De haalbare projecten kwamen terug op het platform en er volgde nog een stemronde. Uiteindelijk is de beschikbare €200.000 verdeeld over vier ideeën. Ideeën die gedragen worden en worden uitgevoerd door inwoners. Zelfs de jongste inwoners hebben hier aan bijgedragen, want één van de winnende ideeën is ingediend door groep 5 van de basisschool in Gorredijk. Dát is burgerparticipatie waarbij iedereen mee kan doen.

Een ander project dat ik wil uitlichten is het project "samen doen geeft energie", een project waarbij regionale samenwerking op het gebied van duurzaamheid centraal staat. Er wordt binnen dit project een toolbox ontwikkeld om gemeenten te helpen om collectieve energieopslag te realiseren. Deze toolbox geeft gemeenten handvatten om samen met ondernemers én de mienskip te kijken naar lokale mogelijkheden. Door monitoring en participatie komen ondernemers en mienskip tot een gezamenlijke oplossing voor collectieve energieopslag.

We zijn goed op stoom, maar tegelijkertijd zijn we er nog niet. In deze voortgangsrapportage nemen we u mee langs alle projecten, maar nog meer dan andere jaren, vertellen we over de resultaten die we inmiddels geboekt hebben.

André van de Nadort,
Voorzitter Regio Deal Zuidoost Friesland

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Inleiding.....	4
2 Resultaten van de Regio Deal	5
Pijler: Vitale Kernen	5
Actielijn 1: Sterke regionale kernen	5
Actielijn 2: Levendige kleine(re) kernen	6
Actielijn 3: Welzijn van onze inwoners	8
Pijler: Veerkrachtig Landschap.....	9
Actielijn 1: Een plus op de gebiedsontwikkeling beekdalen en omstreken	9
Actielijn 2: Robuust Watersysteem voor landbouw en natuur	12
Actielijn 3: Goede bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit	14
Resultaten Verbindende Thema's	16
Thema 1: Duurzame lokale energie	16
Thema 2: Het gastvrije andere Friesland	17
3 Financieel verslag	19
4 Governance en samenwerking	21
Governance	21
Regio en het Rijk	22
Met de mienskip	23
5 Monitoring en evaluatie	23
Regionale brede welvaartsscan	23
Evaluatie.....	24
Bijlage 1 Samenvatting voortgang projecten	25
Bijlage 2 Specificatie financiën	30

1 Inleiding

Voor u ligt de voortgangsrapportage van de Regio Deal Zuidoost Friesland. Deze rapportage geeft een beeld van welke voortgang wij in 2022 hebben gemaakt. Daarnaast worden de behaalde resultaten tot nu toe besproken. Dit jaar komen de behaalde resultaten sterker naar voren in de voortgangsrapportage. Hierdoor ontstaat een duidelijker beeld van welke doelen er gezamenlijk behaald zijn en wat de onderlinge samenhang tussen de projecten is.

De Regio Deal Zuidoost Friesland is een samenwerking van de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Weststellingwerf, de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en het Rijk om de brede welvaart in de regio te versterken. Samen geven de partners, in samenwerking met de mienskip, een stevige impuls aan Zuidoost Friesland. Zo blijft dit unieke gebied een fijne plek om te leven, te werken, te ontmoeten én te bezoeken, nu en in de toekomst.

Deze Regio Deal concentreert zich rond twee pijlers: 'Vitale Kernen' en 'Veerkrachtig Landschap'. Het doel van de pijler 'Vitale Kernen' is het vergroten van de leefbaarheid en de brede welvaart in de regio. Binnen de pijler 'Veerkrachtig Landschap' wordt gewerkt aan een meer robuust watersysteem, het versterken van natuur en biodiversiteit en verbeteren en vergroten van de recreatiemogelijkheden.

Naast de pijlers zijn er ook verbindende thema's die de pijlers 'Vitale Kernen' en 'Veerkrachtig Landschap' bij elkaar brengen.

In het begin van de Regio Deal zijn er veel quick-wins gerealiseerd. Op dit moment wordt er gewerkt aan brede veelomvattende projecten. Op dit moment is de Regio Deal halverwege haar looptijd en de meeste projecten verlopen voorspoedig en hebben geleid tot de versterking van de samenwerking tussen de overheden. Bij verschillende projecten is gebleken dat deze, om verschillende redenen, niet afgerond kunnen worden voor 2024. Voor enkele projecten is het niet mogelijk om deze af te ronden binnen de looptijd van de Regio Deal. De redenen van vertraging op deze projecten zijn uiteenlopend van personele wisselingen, vertraging opgelopen in coronatijd, of door vertragingen van derden. De diverse projecten met vertraging worden verder toegelicht via een aparte memo.

2 Resultaten van de Regio Deal

In het afgelopen jaar is er veel vooruitgang geboekt. Sommige projecten kregen de nodige tegenslagen te verduren. In dit hoofdstuk wordt verteld in hoeverre de vooraf beoogde resultaten van deze Regio Deal zijn behaald of wat de voortgang tot het behalen van de resultaten is.

Pijler: Vitale Kernen

De eerste pijler is 'Vitale Kernen', daarbij richt de Regio Deal zich op het versterken van regionale kernen in Zuidoost-Friesland. Hierbij is de focus gelegd op de regionale centra Wolvega, Oosterwolde, Gorredijk en de kleinere centra Akkrum en Jubbega. De pijler 'Vitale kernen' is verdeeld in drie actielijnen: sterke regionale kernen, levendige kleine(re) kernen en welzijn van onze inwoners.

Actielijn 1: Sterke regionale kernen

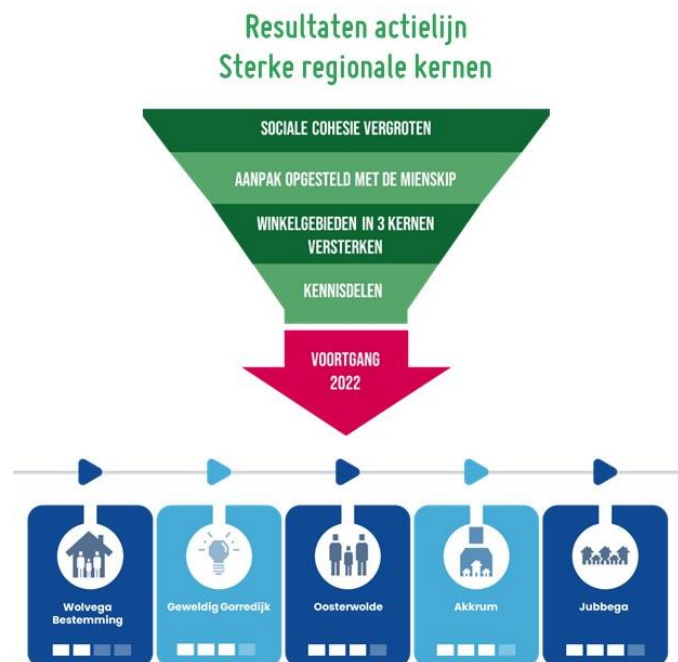
Binnen de actielijn sterke regionale kernen hoopt de Regio Deal een viertal resultaten te boeken: de sociale cohesie vergroten, winkelgebieden in drie kernen versterken, de aanpak opstellen met de mienskip en kennis delen tussen partijen.

Resultaat: Sociale cohesie versterken

Er zijn het afgelopen jaar veel ontwikkelingen binnen de projecten binnen deze actielijn. Er worden verschillende methodieken gebruikt om de resultaten te bereiken. Zo is het project 'Bestemming Wolvega' via de methodiek Human Centred Design, met de mienskip, aan de slag gegaan, om de wensen voor de dorpskern van Wolvega in kaart te brengen. Binnen 'Geweldig Gorredijk' worden ideeën vanuit de mienskip opgehaald middels een digitaal platform voor burgerparticipatie en de ideeënmakelaar. In Jubbega en Akkrum is in samenspraak met de mienskip een centrumvisie opgesteld en deze is nu zover uitgewerkt dat de uitvoering kan starten. De betrokkenheid in de dorpskernen is groot, dus er kan gesteld worden dat deze verschillende aanpakken met de mienskip de sociale cohesie ten goede komen.

Resultaat: drie winkelgebieden versterken

De eerste resultaten om de winkelgebieden te versterken en kennis te delen tussen partijen worden zichtbaar nu de projecten goed lopen. In Oosterwolde is samen met de

Figuur 1. Voortgang 'Sterke regionale kernen'. Peildatum 1-1-2023.
Geen blokje = kan niet worden uitgevoerd – 4 blokjes = project is gereed

ondernemers een detailhandelsvisie opgesteld die vervolgens weer wordt voorgelegd aan de mienskip. Ook in Jubbega, Akkrum en Gorredijk werken de mienskip en ondernemers samen aan het versterken van de winkelgebieden. Bijvoorbeeld door de winkelgebieden aantrekkelijker te maken in uitstraling (bloembakken, bankjes e.d.) en fysieke inrichting (bereikbaarheid).

Eerder meldden Jubbega, Akkrum en Gorredijk nog een vertraging vanwege corona, maar door de inzet van digitale middelen, inmiddels gecombineerd met fysieke bijeenkomsten, konden de projecten toch doorgang vinden en bleef, ondanks de coronaperiode, de mienskip aangehaakt. Binnen het project 'Geweldig Gorredijk' ondervindt het project rondom het museum wel enige vertraging. De pilot tweerichtingsverkeer Hoofdstraat in Gorredijk is in 2022 succesvol afgerond.

Ook 'Bestemming Wolvega' heeft enige vertraging, maar de verwachting is wel dat het nog binnen de tijd van de Regio Deal (oktober 2024) kan worden afgerond. Op dit moment is nog niet duidelijk welke plannen er gaan voortvloeien uit de beelden en wensen die de mienskip heeft ingebracht.

Resultaat: kennis delen tussen partijen

Jubbega en Akkrum delen kennis over de aanpak rondom de centrumvisie. Beide dorpen zijn voornemens om de ervaring met deze aanpak te delen met de rest van de regio. De projecten in Gorredijk delen vooralsnog alleen de kennis onderling. De gemeenten Heerenveen en Ooststellingwerf hebben ambtelijk overleg over de aanpak van centrumvisies voor ondernemers in beide gemeenten. Daarnaast heeft Heerenveen zich ambtelijk laten informeren over de aanpak van 'Bestemming Wolvega'.

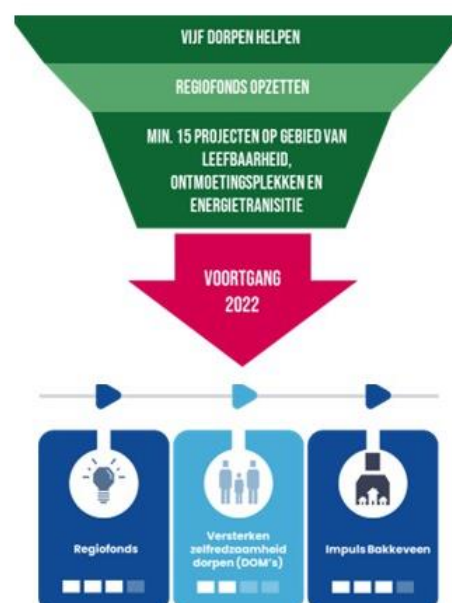
Actielijn 2: Levendige kleine(re) kernen

Binnen de actielijn levendige kleine(re) kernen worden vijf DOM-processen opgestart. Daarnaast worden er minimaal vijftien mienskipinitiatieven ondersteund vanuit het Regiofonds. Deze mienskipinitiatieven omvatten projecten op het gebied van leefbaarheid en ontmoetingsplekken.

Resultaat: een nieuwe procesaanpak is gebruikt om in minimaal vijf dorpen te helpen met mienskipinitiatieven

Door de nieuwe aanpak van de DOM's (de methodiek Dorp Ontwikkelings Maatschappij) wordt de zelfredzaamheid van dorpen versterkt. Bij de DOM's wordt

Resultaten actielijn levendige kleine(re) kernen

Figuur 2. Voortgang 'levendige kleine(re) kernen'. Peildatum 1-1-2023.
Geen blokje = kan niet worden uitgevoerd – 4 blokjes = project is gereed.

systematisch samengewerkt tussen gemeente en mienskip met het ontwikkelen van initiatieven rondom leefbaarheid. Hier wordt met veel enthousiasme aan meegewerkt vanuit de dorpen. Op dit moment zijn er DOM's opgestart in Aldeboarn (gemeente Heerenveen) en in de Groote Veenpolder (vijf dorpen in gemeente Weststellingwerf). De looptijd van een DOM-traject is drie jaar. Dit betekent dat de trajecten wel binnen de lopende Regio Deal worden opgestart en ondersteund, maar dat ze nog doorlopen na de eindtijd van deze Regio Deal.

Naast de DOM's is het mienskipsinitiatief voor de herinrichting van de Brink in Bakkeveen (Impuls Bakkeveen) in volle gang. Dit initiatief komt vanuit het plaatselijk belang en wordt ondersteund door de Gemeente Opsterland.

Resultaat: Regiofonds opzetten

Bij het Regiofonds verloopt alles volgens schema. Inmiddels zijn er al verschillende tenders uitgeschreven, waar iedere keer weer veel respons op komt van mensen die een initiatief aandragen. Wel zijn veel projecten nog vaak lokaal georganiseerd. We dagen initiatiefnemers uit om hun projecten ook een meer regionale uitstraling te geven. Streekwurk begeleidt en adviseert initiatiefnemers in hoe zij initiatieven uitvoerbaar kunnen maken. Diverse projecten hebben inmiddels subsidie ontvangen en sommige zijn ook al gerealiseerd.

Resultaat: Minimaal 15 projecten op het gebied van leefbaarheid, ontmoetingsplekken en energietransitie.

Het Regiofonds heeft tot nu toe aan dertien projecten subsidie toegekend, waarvan tien projecten in 2022. Met nog twee tenders in het vooruitzicht in 2023, zullen er zeker vijftien projecten worden gerealiseerd.

Actielijn 3: Welzijn van onze inwoners

De projecten 'Zorgeconomie' en 'Aandachtsgebieden Stellingwerven' vallen binnen de actielijn 'Welzijn van onze inwoners'. Eén van de resultaten binnen deze actielijn is het ontstaan van een samenwerkingsverband tussen overheid, ondernemers en onderwijs op het gebied van zorgeconomie. Hiervoor is het programma zorgeconomie gestart dat zich richt op: positieve gezondheid en werkgelegenheid in de zorg. Binnen de 'Bloeizones' is er aandacht voor gezond & gelukkig ouder worden in de eigen leefomgeving.

Resultaat: Samenwerkingsverband tussen overheid, ondernemers en onderwijs op gebied van zorgeconomie

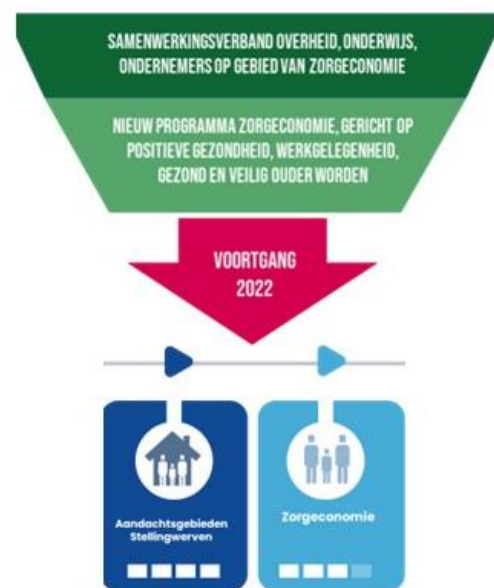
Het programma 'Zorgeconomie' bestaat uit drie projecten: Bloeizones, Werkgelegenheid in de zorg en Ateliers Sociaal Domein. Binnen alle drie de projecten zijn samenwerkingen ontstaan tussen overheid, ondernemers en onderwijs. Zo bestaat de 'Bloeizone'-werkgroep uit ambtenaren, een projectmedewerker van het HANNN en een onderzoeker van NHL Stenden. Ook de werkgroep werkgelegenheid in de zorg is op deze manier samengesteld. Zij hebben werksessies georganiseerd omtrent arbeidsmarkt in Zuidoost Friesland, met professionals uit de werkvelden onderwijs, overheid, zorg en welzijn en arbeidsparticipatie. Binnen de ateliers sociaal domein wordt samengewerkt tussen de gemeenten en NHL Stenden en is er binnen de opdrachten veel samenwerking met lokale ondernemers, zorg- en welzijnsorganisaties, verenigingen en inwoners.

Het project 'Aandachtsgebieden Stellingwerven' draagt bij aan het verbeteren van de sociaal economische positie en de fysieke leefomgeving van inwoners van Oosterwolde, Noordwolde en Haulerwijk, in het algemeen en bij die van mensen met een achterstandssituatie. Het project zet in op een daling van de werkloosheid, stijging van het gemiddeld inkomen en bevordering van participatie van inwoners in de drie dorpen.

Resultaat: Nieuw programma zorgeconomie gericht op positieve gezondheid, werkgelegenheid en gezond & veilig ouder worden met actieve uitwisseling van kennis

Het programma 'Zorgeconomie' is gestart en volop in uitvoering waarbij kennisuitwisseling een belangrijk element is. Binnen de bloeizones gebeurt dit door het "Bloeizone Netwerk" waarbinnen alle benoemde bloeizones in de regio onderling contact hebben en van elkaar leren. Daarnaast worden goede voorbeelden zichtbaar gemaakt op o.a. een website, als

Resultaten actielijn Welzijn van onze inwoners

Figuur 3. Voortgang 'Welzijn van onze inwoners'. Peildatum 1-1-2023. Geen blokje = kan niet worden uitgevoerd – 4 blokjes = project is gereed.

inspiratie voor toekomstige bloeizones. Het doel van de 'Ateliers sociaal domein' is kennisuitwisseling op het gebied van positieve gezondheid en de succesfactoren van de bloeizones.

Pijler: Veerkrachtig Landschap

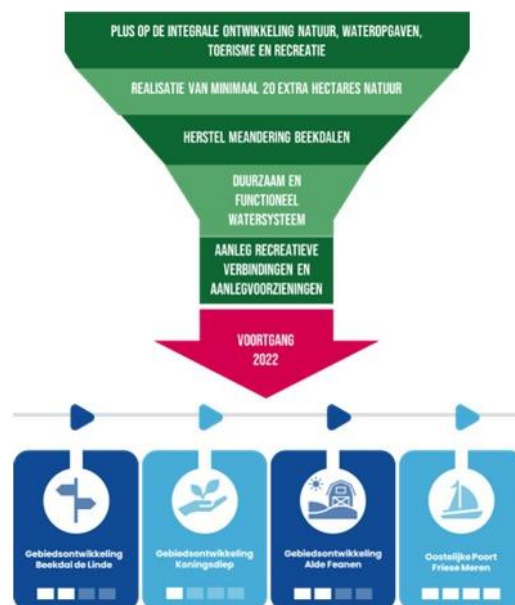
De tweede pijler van de Regio Deal Zuidoost Friesland is de pijler 'Veerkrachtig landschap'. Hier zijn de volgende drie actielijnen aan verbonden: een plus op de gebiedsontwikkeling Beekdalen en omstreken, robuust watersysteem voor landbouw en natuur en bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit. Binnen deze actielijnen worden verschillende uitdagingen in het landschap van de regio aangepakt.

Actielijn 1:

Een plus op de gebiedsontwikkeling beekdalen en omstreken

Bij de 'Gebiedsontwikkeling beekdalen' worden er meerdere resultaten geboekt. Ten eerste wordt een 'plus' gezet op de integrale ontwikkeling van natuur, wateropgaven en toerisme en recreatie in de aangewezen gebieden. Daarnaast worden er twintig hectares natuur gerealiseerd, wordt de meandering in de beekdalen hersteld en wordt er een duurzaam en functioneel watersysteem gerealiseerd. Verder worden recreatieve verbindingen en dagrecreatieve- en aanlegvoorzieningen aangelegd. Dit wordt bereikt door middel van de projecten Gebiedsontwikkeling Beekdal de Linde, Gebiedsontwikkeling Âlde Feanen, Gebiedsontwikkeling Koningsdiep en Integrale gebiedsontwikkeling Oostelijke poort Friese Meren.

Resultaten actielijn Gebiedsontwikkeling beekdalen

Figuur 4. Voortgang 'GO Beekdalen'. Peildatum 1-1-2023.

Geen blokje = kan niet worden uitgevoerd – 4 blokjes = project is gereed.

Resultaat: Realisatie van minimaal 20 extra hectares natuur

Polder IJkenverlaat

Tussen Nijholtspade en de Hoeve in de Lindevallei ligt de polder IJkenverlaat. Deze circa 45 ha grote polder bestaat grotendeels al uit verworven maar nog niet ingerichte natuurgronden. Door het laatste deel agrarische grond binnen de in te richten polder te voorzien van een particuliere bemaling, kan het huidige gemaal polder IJkenverlaat komen te vervallen. Het beekstelsysteem wordt hiermee natuurlijker, duurzamer, robuuster en vooral klimaatbestendiger ingericht. De bestekken zijn hiervoor in voorbereiding. Er is vertraging

in voorbereiding van het bestek. Daardoor is er een risico dat de uitvoeringsactiviteiten niet helemaal worden afgerond binnen de looptijd van de Regio Deal.

Koningsdiep

Binnen het project 'Koningsdiep' is de inrichting van 17 ha natuur bij Oude Bosch in 2020 afgerond. Inmiddels is het uitgevoerde werk overgedragen aan terreineigenaar Staatsbosbeheer.

De proefpilot 'Natuur inclusieve landbouw' in het Beekdal stuitte op een moeizame samenwerking, waardoor in 2022 is besloten een iets andere invulling te geven aan het project. Vanuit de mienskip is het verzoek gekomen om dit voorjaar een verkenning (informatie- en interviewronde) binnen de landbouw te houden naar de kansen en bedreigingen van het NPLG voor de landbouw in het Koningsdiep. Dit initiatief vanuit de mienskip wordt vanuit de gebiedsontwikkeling en de provincie gefaciliteerd en financieel ondersteund. De bijdrage van de Regio Deal wordt voor dit initiatief ingezet.

Oostelijke Poort Friese Meren

Door samenwerking met de mienskip, lokale ondernemers en maatschappelijke partners wordt ingezet om positieve resultaten te behalen op de integrale ontwikkeling in de Oostelijke Poort Friese Meren. Dit wordt gedaan door slimme combinaties van natuur, toerisme en recreatie, door de aanleg van recreatieve verbindingen en aanlegvoorzieningen. Daarnaast wordt een duurzaam en functioneel watersysteem gerealiseerd o.a. door het creëren van extra waterberging. Ook wordt door de aanleg van wandel- en fietspaden de toeristisch-recreatieve infrastructuur verbeterd.

Na een periode van grondige voorbereiding is in 2022 begonnen met de bouw van een parkhaven. Daarnaast hebben er gesprekken plaatsgevonden om het Gaastereiland, in het kader van de visie Waterfront Drachten, meer gezicht te geven.

Hiernaast loopt ook het project gebiedsontwikkeling Oudega aan het Water. Dit project is in uitvoering en wordt afgerond in de tweede helft van 2023.

Resultaat: Herstel meandering in de beekdalen

Beekdal de Linde was in de oude vorm niet meer goed te herkennen als beek. Daarom is ingezet op het herstel van de meandering van Beekdal de Linde. Bij de aanleg van het fietspad de Linde zijn drie oude meanders gegraven. Dit project is afgerond en draagt bij aan het herstel van de meandering in de beekdalen.

De aanleg van de water- en fauna passage onder de Bakkefeansterfeart heeft vertraging opgelopen. De bestuurlijke besluitvormingsprocedure is afgerond en het project zit nu in de fase van de bestekuitwerking, vergunningaanvragen, aanbesteding en uitvoering. De infrastructuur (met bijbehorende kabels e.d.) is dus complexer dan gedacht. Daardoor is het de vraag of het gaat lukken om dit in 2023 uit te voeren. Er wordt nu gekeken naar een alternatief: het uitvoeren van een aantal andere maatregelen die

hetzelfde doel dienen, zodat de bijdrage uit de Regio Deal alsnog binnen de looptijd kan worden besteed.

Resultaat: Een duurzaam en functioneel watersysteem (minimaal 100 ha waterberging)

Met de herinrichting van de Polder IJkenverlaat wordt o.a. extra waterberging en een vispassage gerealiseerd. Planning is dat de werkzaamheden in het najaar van 2023 starten. Door de vertraging bij de voorbereidingen en planvorming van de herinrichting start de uitvoering echter later dan eerder gedacht. Hierdoor is er een risico dat ook dit resultaat later gerealiseerd wordt.

Resultaat: Aanleg recreatieve verbindingen en dagrecreatieve- en aanlegvoorzieningen

Fietspad de Linde

In 2022 is het 3,5 kilometer lange fietspad de Lende afgerond. Deze is op vrijdagmiddag 30 september feestelijk geopend. Naast het fietspad zelf is er een aantal stevige bermen en bruggen gebouwd. Door dit fietspad is de gebiedsontwikkeling Beekdal de Linde een echte aanvulling op de recreatieve verbindingen.

Fietspad Koningsdiep

De bestekvoorbereiding voor het fietspad in het Koningsdiep loopt en de uitvoering van de werkzaamheden wordt verwacht na de zomer van 2023.

Wolwarren recreatief en ecologisch aantrekkelijker maken.

De aanpak van de Wolwarren (o.a. herinrichten weg Wolwarren/Headammen en uitbreiding parkeerplaats) is met de omgeving besproken en wordt vertaald naar een bestek. De planning is dat de werkzaamheden in het najaar van 2023 gestart zijn. Daarmee is de realisatie van dit project waarschijnlijk pas in 2024 klaar.

Waterrijk Westersanning

Het gebied 'de Westersanning' (68 ha) ligt op de overgang van het veengebied (Natura 2000) naar de hogere zandgronden van Oudega. Door te lage waterpeilen in deze randzone komt waardevol grondwater niet meer in het laagveen van de Alde Feanen terecht. Binnen dit project wordt onderzoek gedaan en gewerkt aan de verbetering van de biodiversiteit in het gebied. De maatregelen voor het waterrijk Westersanning zijn in 2023 bepaald in relatie tot het onderwerp voor de inrichting van de Westersanning. De planning is dat de werkzaamheden pas in 2024 starten.

Jan Durkspolder

In de Jan Durkspolder komen cultuur en recreatie samen. De koppeling met cultuurhistorie wordt middels een uitvraag verder uitgewerkt in 2023. Daarna kan de fysieke aanpassing worden gerealiseerd: o.a. verbetering van het wandelpad en informatieborden.

Vogelparadijs in Jan Durkspolder

Het bestek voor de aanleg van het vogeleiland en de bouw van een vogelkijkhut wordt in het voorjaar van 2023 gedaan. Er is vertraging opgelopen door personeelsverloop. Er kan in het najaar van 2023 worden gestart met de werkzaamheden. Door de aanpassingen wordt de biodiversiteit vergroot, en wordt de Jan Durkspolder interessanter voor een breder publiek.

Actielijn 2:

Robuust Watersysteem voor landbouw en natuur

Binnen deze actielijn wordt onder andere de grondwateraanvulling vergroot en wordt er een aanpak opgesteld, met relevante partijen, om het waterpeil meer getrapt met het maaiveld te laten verlopen en te kunnen laten variëren. Een ander resultaat is de vermindering van de droogteschade. Daarnaast worden er een praktijkproef met water vasthouden uitgevoerd, waarvan de kennis actief wordt gedeeld.

De volgende projecten dragen bij aan de resultaten: Water voor natuur en landbouw (Oldelamer), Waterconservering Boschhoeve Nijeberkoop en Water vasthouden bij droogte: regelbare stuwen en duikers.

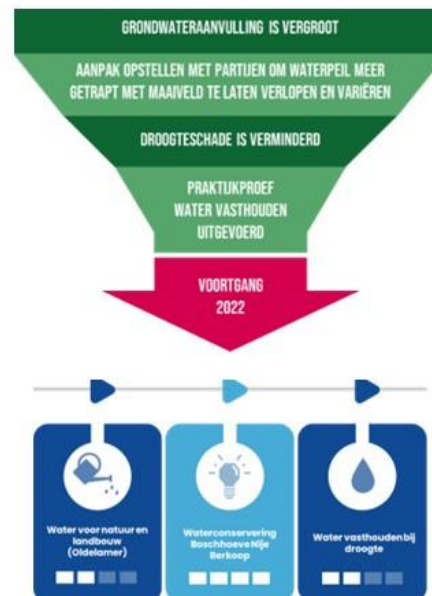
Resultaat: De grondwateraanvulling is vergroot door meer water vast te houden in de regio

Op verschillende plekken in Zuidoost Friesland (c.a. 260 ha grond) zijn water conserverende maatregelen uitgevoerd. Dit is gedaan vanuit het project water vasthouden bij droogte. Op zeker 15 locaties zijn water conserverende maatregelen genomen zoals het aanleggen van stuwtjes, hoger gelegde afvoerduikers en ondiepe watergangen.

De uitvoeringsactiviteiten voor Boschhoeve Nijeberkoop zijn helemaal afgerond. In 2021 zijn de uitstroompunten van het 60 ha grote gebied afgerond. Dit zijn 4 regelbare kunstwerken waarmee water wordt geconserveerd.

In Oldelamer/Nijelamer wordt gewerkt om de grondwateraanvulling te vergroten door meer en langer water vast te houden. Dit wordt behaald na de uitvoering van de maatregelen. De verwachting is dat dit resultaat in 2023 met uitloop naar 2024 kan worden behaald.

Resultaten actielijn Robuust watersysteem voor natuur en landbouw

Figuur 5. Voortgang 'GO Robuust watersysteem voor natuur en landbouw.

Peildatum 1-1-2023. Geen blokje = kan niet worden uitgevoerd – 4 blokjes = project is gereed.

Resultaat: Aanpak opgesteld met relevante partijen gericht om waterpeil meer getrapt met het maaiveld te laten verlopen en te kunnen laten variëren

In Oldelamer/Nijelamer is in 2022 de projectdefinitie afgerond. Deze ligt nu ter besluitvorming voor. Deze definitie vormt de basis voor het projectplan Waterwet. Dat projectplan wordt besproken met de betrokken partijen en de eigenaren. Wanneer dat is afgerond is dit doel binnen Oldelamer/Nijelamer behaald.

Er zijn in het programma water vasthouden bij droogte verschillende quick-wins gerealiseerd in samenwerking met rayonbeheerder, terreinbeherende organisaties, agrariërs en particulieren. De uitvoeringsactiviteiten zorgen ervoor dat het waterpeil meer getrapt met het maaiveld loopt. Dit is gerealiseerd door de aanleg van duikers, overstortputten, dammen en stuwplaatsen. Voor elf andere locaties zijn de materialen besteld en zal de realisatie plaatsvinden in 2023.

In de Boschhoeve Nijerberkoop is samen met 'Boeren in het Bos' een waterconserveringsplan uitgewerkt en afgerond.

Resultaat: Droogteschade is verminderd (vasthouden gebiedseigen water en verbeteren watertoevoer)

Vanuit de Regio Deal is de verwachting dat eind 2023 tussen de 800 en 1000 hectare (verspreid over 30 locaties) voorzien is van water conserverende maatregelen. Daardoor zal de droogteschade op die plaatsen verminderen.

Door de stuwende kunstwerken in Boschhoeve Nijerberkoop zal in dit gebied de droogteschade voor zowel de landbouw als voor de natuur afnemen. Na enige regenval is er al zichtbaar resultaat. Het water blijft dan decimeters hoger staan dan voor het aanleggen van de maatregelen het geval was. In Boschhoeve Nijerberkoop is sinds 2020 een grondwatermeetnet ingericht en operationeel. De kennis en ervaringen wordt door het Wetterskip en de 'Boeren in het Bos' actief gedeeld met de terrein beherende organisaties, gemeentes en het agrarisch collectief ELAN. De ervaringen worden ook gebruikt voor andere waterconserveringsmaatregelen in andere bos- en natuurgebieden in Zuidoost Friesland.

De praktijkproef water vasthouden in het bosgebied van Oranjewoud loopt nog en wordt waarschijnlijk verder uitgebreid. Er wordt samen bekeken met Staatsbosbeheer, een particuliere boscijneraar en de gemeente Heerenveen of de wateraanvoer in het verdrogingsgevoelige bosgebied van Oranjewoud kan worden uitgebreid. De benodigde maatregelen worden uitgevoerd in 2023 met uitloop naar 2024. Opgedane kennis en ervaringen worden in een nieuw kansrijk gebied als pilot uitgewerkt.

Het project Oldelamer/Nijelamer heeft wat vertraging opgelopen omdat uit de quickscan bleek dat er aanvullende onderzoeken gedaan moesten worden. Deze waren voorheen niet

bekend. Hierdoor is de besteksvorbereiding in maart t/m mei 2023 en zal de uitvoering van de werkzaamheden plaatsvinden tussen september 2023 tot september 2024.

Project Water vasthouden bij droogte loopt vertraging op door levertijden en prijsstijgingen. Het gaat om een breed arsenaal aan materialen zoals ICT-producten (chips), hout, staal etc. daardoor is er vertraging en op enkele punten overschrijding van het budget.

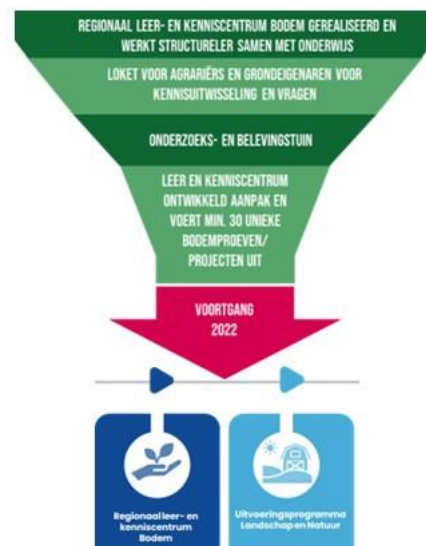
Actielijn 3: Goede bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit

De laatste actielijn binnen de pijler 'Veerkrachtig Landschap' is 'Bodemgesteldheid, waterkwaliteit en bio-diversiteit'. Binnen deze actielijn worden meerdere resultaten geboekt. Ten eerste is er versneld en uitgebreider een regionaal leer- en kenniscentrum bodem gerealiseerd, dat structureel samenwerkt met het onderwijs. Door het leer- en kenniscentrum wordt een aanpak ontwikkeld en uitgevoerd voor minimaal dertig unieke bodemproeven en projecten. Daarnaast wordt er een onderzoekstuin, een belevenis-tuin en een loket voor agrariërs en grondeigenaren voor kennisuitwisseling en vragen gerealiseerd. Tot slot worden er 1 tot 3 nieuwe verdienmodellen voor en met agrariërs uitgewerkt. De projecten die dit gaan realiseren zijn: Regionaal leer- en kenniscentrum bodem en Uitvoeringsprogramma landschap en natuur.

Resultaat: Regionaal leer- en kenniscentrum bodem is versneld en uitgebreider gerealiseerd

In 2021 is er voor de realisatie van het Regionaal Leer- en Kenniscentrum Bodem in Oosterwolde een onderzoekstuin aangelegd, om daar mesokosmossen in op te stellen. Er zijn inmiddels 50 bodemprofielen/mesokosmossen gestoken en geïnstalleerd rondom het Biosintrum. Daarnaast zijn de eerste stappen gezet om de "governance" van het onderzoek goed te organiseren.

Resultaten actielijn Bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit

Figuur 6. Voortgang 'GO Bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit.

Peildatum 1-1-2023. Geen blokje = kan niet worden uitgevoerd – 4 blokjes = project is gereed.

Resultaat: Een loket voor agrariërs en grondeigenaren voor kennisuitwisseling en vragen

Op de website www.kenniscentrumbodem.nl kunnen agrariërs en grondeigenaren kennis uitwisselen over verschillende bodems. Van 'klimaatslimme bodem' tot 'biodiverse bodem', alle informatie over de bodem wordt hier zowel ingewonnen als tentoongesteld.

Resultaat: Een onderzoekstuin en een belevenistuin

De onderzoeks,- en belevenistuin is aangelegd. Dit ontwerp is door de studenten verzorgd, in overleg met de landschapsecoloog van het bedrijventerrein rondom Biosintrum.

Resultaat: Leer- en kenniscentrum werkt structureler samen met het onderwijs

Het Leer- en Kenniscentrum werkt goed samen met studenten. Een goed voorbeeld hiervan is de proeftuin, welke met hulp van studenten van Van Hall Larenstein, Nordwin college en Hanzehogeschool is ontworpen, aangelegd en ingericht. Daarnaast zijn de studenten momenteel aan de slag met opdrachten die zorgen voor de productie van mesocosmossen.

Resultaat: Door het leer- en kenniscentrum wordt een aanpak ontwikkeld en uitgevoerd voor minimaal dertig unieke bodemproeven/projecten

Het doel van 30 unieke bodemproeven/projecten is gehaald. Er zijn afgelopen jaar 50 bodemprofielen gestoken en deze mesocosmossen zijn geplaatst rondom het Biosintrum. Ter uitbreiding hierop worden in het voorjaar van 2023 nog 30 nieuwe bodemprofielen gestoken.

Resultaat: Er zijn 1 tot 3 nieuwe verdienmodellen voor en met agrariërs uitgewerkt

Dit resultaat is nog wat minder concreet. Vanuit het Regionaal Leer- en Kenniscentrum wordt in de loop van 2023 invulling gegeven aan dit resultaat.

Resultaat: Cultuurhistorische landschapselementen zijn aangelegd/hersteld waardoor de biodiversiteit is verbeterd

Het project Kansenskaart & Uitvoeringsprogramma Landschap en Natuur richt zich op het verbeteren van het fijnmazige netwerk van vlakdekkende en lijnvormige structurelementen (zowel op het land als langs het water) in de Regio. De projectrapportage (incl. kansenskaart) is in 2022 opgesteld. Het vormt de basis voor een voorstel tot een Uitvoeringsprogramma voorbeeldprojecten kleinschalige landschapselementen. Daarover worden twee fysieke inspiratiebijeenkomsten georganiseerd, de eerste was op 7 juli 2022 de tweede volgt voorjaar 2023.

Resultaten Verbindende Thema's

Naast de pijlers 'Vitale Kernen' en 'Veerkrachtig Landschap', zijn er nog twee verbindende thema's. Het eerste thema is 'Duurzame lokale energie', waar een plus wordt gezet op de duurzaamheid en de energietransitie in de regio. Het tweede thema is 'Het gastvrije andere Friesland', waar een impuls wordt gegeven aan de uitvoering van het regionale uitvoeringsprogramma Toerisme en Recreatie.

Thema 1:

Duurzame lokale energie

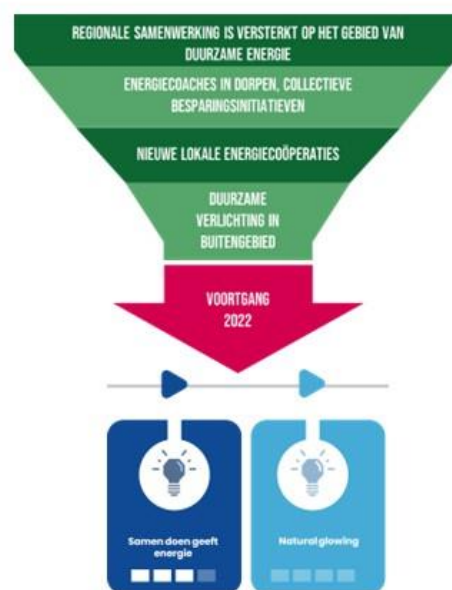
Het verbindende thema 'duurzame lokale energie' heeft vier beoogde resultaten om duurzaamheid en de energietransitie een zetje in de rug te geven. Het versterken van regionale samenwerking en de samenwerking met de mienskip op het gebied van de energietransitie, het zorgen voor energiecoaches in de dorpen, collectieve besparingsinitiatieven en een regeling voor mensen met een kleine beurs, het opzetten van nieuwe lokale

energie coöperaties en het aanbrengen van duurzame verlichting in het buitengebied. Om tot deze resultaten te komen is er een tweetal projecten opgezet: Samen Doen Geeft Energie en Duurzaam Toepassen Openbare Verlichting: natural glowing. Beide projecten hebben een moeizame start gehad. Natural Glowing kan in zijn geheel niet worden afgerond. Het project Samen doen geeft energie heeft door een zeer moeizame start in overleg met de betrokken partijen een beperktere omvang gekregen. Door hulp van het Rijk heeft dit project in 2022 de wind onder de vleugels gekregen, en is het nu een voorbeeldproject voor de rest van de Regio Deal.

Resultaat: Regionale samenwerking en samenwerking met de mienskip op het gebied van energietransitie is versterkt

Er is gebleken dat er een sterke behoefte is aan regionale samenwerking op het thema duurzame energie, zowel ambtelijk als bestuurlijk. In de praktijk blijft het soms lastig om deze samenwerking goed vorm te geven. Het project *Samen doen geeft energie* vormt een solide start voor de regionale samenwerking. Er wordt een toolbox voor gemeenten

Resultaten verbindend thema: Duurzame lokale energie

Figuur 7. Voortgang 'Duurzame lokale energie'. Peildatum 1-1-2023.

Geen blokje = kan niet worden uitgevoerd – 4 blokjes = project is gereed.

ontwikkeld met instrumenten die hen kunnen helpen bij het realiseren van collectieve energieopslag. Een voorbeeld uit deze toolbox is materiaal voor een participatieproces, om de samenwerking met de mienskip te versterken. Dit wordt bereikt door lopende mienskipsinitiatieven te monitoren en te kijken waar binnen deze initiatieven behoefte is aan meer kennis en kunde. De insteek is dat er na de oplevering van het project verder gebouwd kan worden op deze resultaten om te komen tot een sterke regionale samenwerking, zowel publiek-publieke en publiek-private samenwerking als de samenwerking met de mienskip.

Resultaat: Er is duurzame verlichting in het buitengebied aangebracht

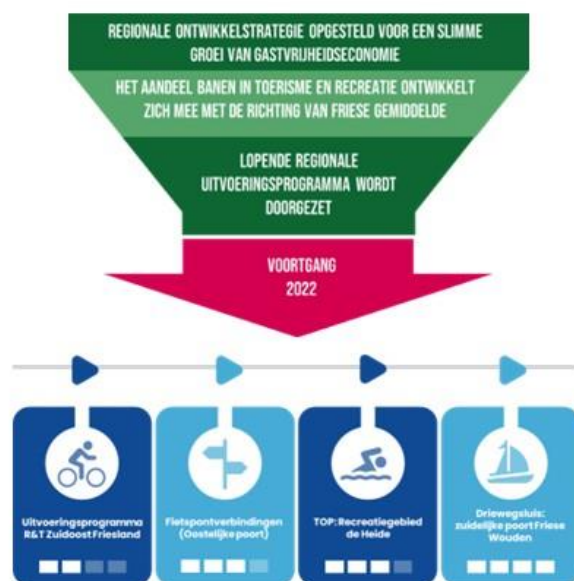
Ondanks de ambitieuze insteek om de hoeveelheid kunstlicht in het buitengebied terug te dringen en tegelijkertijd een boost te geven aan recreatie en toerisme is het project *Duurzaam toepassen openbare verlichting: natural glowing* helaas stil komen te staan. De voornaamste redenen zijn capaciteitsproblemen en prioritering. Daarnaast is de focus op het gebied van openbare verlichting verschoven naar het verduurzamen van bestaande projecten. Er wordt gezocht naar een alternatieve besteding voor de inzet van deze middelen zodat er toch geïnvesteerd kan worden in energiebesparing in de Regio.

Thema 2:

Het gastvrije andere Friesland

‘Het gastvrije andere Friesland’ legt de focus met name op het groeien van toerisme en recreatie in de regio. De beoogde resultaten voor deze actielijn zijn het opstellen van een regionale ontwikkelstrategie voor een slimme groei van de gastvrijheidseconomie en recreatie richting het Friese gemiddelde en het op orde brengen van het regionale uitvoeringsprogramma ten behoeve van de toeristisch-recreatieve infrastructuur. Dit wordt bereikt door middel van vier projecten: het Uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland, de fietspont-verbinding, ‘Drachten-Oudega De Veenhoop’, en het realiseren van een toeristisch overstappunt in recreatiegebied De Heide en het project Driewegsluis.

Resultaten verbindend thema: Het gastvrije andere Friesland

Figuur 8. Voortgang ‘Het gastvrije andere Friesland. Peildatum 1-1-2023.
Geen blokje = kan niet worden uitgevoerd – 4 blokjes = project is gereed.

Resultaat: Er is een regionale ontwikkelstrategie 'het gastvrije andere Friesland' opgesteld voor een slimme groei van de gastvrijheidseconomie.

De regionale ontwikkelstrategie voor een slimme groei van de gastvrijheidseconomie en toerisme borduurt voort op de reeds bestaande regionale samenwerking. Het doel is om een impuls te geven aan de doorontwikkeling van de ontwikkellijnen en projecten uit het uitvoeringsprogramma Zuidoost Friesland (UP-ZOF) en aan de verdere versterking van een professionele organisatie voor promotie en marketing van Zuidoost Friesland (TRZF). De ontwikkelstrategie is in maart 2022 vastgesteld door de vijf colleges van B&W. De acties die in de uitvoeringsagenda van de ontwikkelstrategie zijn opgenomen, zijn uitgezet. Het onderzoek naar leefstijlen en doelgroepen en de doorontwikkeling van de marketingstrategie en verduurzaming sector lopen op schema. De verwachting is dat de acties Vitale logies en Sturen op data doorloop zullen krijgen naar 2024. De acties Locatiemanagement en Slimme groei hebben, mede door provinciale planning, waarschijnlijk een langere doorloop.

Resultaat: Het aandeel banen in toerisme en recreatie ontwikkelt zich mee met en in de richting van het Friese gemiddelde

Gemeenten, provincie en TRZF hebben verschillende acties uit de uitvoeringsagenda opgepakt. Dit zijn acties uit de uitvoeringsagenda die betrekking hebben op de groei en verduurzaming van de sector, bijvoorbeeld het sturen op data en informatievoorziening voor ondernemers door middel van bijvoorbeeld trainingen en bijeenkomsten.

Resultaat: Het lopende regionale uitvoeringsprogramma, om de toeristisch-recreatieve infrastructuur op orde te brengen, wordt doorgezet

Een van de projecten om de toeristisch-recreatieve infrastructuur te verbeteren is de fietspontverbinding die het mogelijk maakt om de oversteek van Gaastereiland naar Opeinde/Oudega te maken. Zo ontstaat er een uitbreiding van de populaire pontjesroute in de regio. Dit vergroot de beleving van het water en stimuleert inwoners en bezoekers om meer te bewegen. Mede door de integrale gebiedsaanpak Oostelijke Poort Friese Meren wordt de ecologische, landschappelijke en recreatieve relatie tussen Drachten en De Friese Meren versterkt. Dit zorgt voor een betere leefbaarheid en toename in werkgelegenheid, zowel op het land als op het water. De fietspont zorgt voor een verbeterde fietsverbinding in de stadsrand van Drachten, richting Oudega en De Veenhoop. In 2022 is er overeenstemming bereikt met alle grondeigenaren. In 2023 zal de laatste benodigde kaveloverdacht plaatsvinden. Op een deel van het tracé zijn al voorbereidende grondwerkzaamheden uitgevoerd. In 2024 zal ook de Europese aanbestedingsprocedure voor de autonoom varende veerpont worden uitgevoerd.

Kwalitatief hoogwaardige toeristische overstappunten (TOP's)

Uit een eerste analyse is gebleken dat de potentie van recreatiegebied De Heide in Heerenveen beter kan worden benut. Deze potentie zit in met name de toeristisch-

recreatieve en sociale functies van het gebied en het vergroten van de beleving en ecologische waarde. De realisatie van een Toeristisch Overstappunt (TOP) draagt bij aan de verbetering van voorzieningen van (water)recreanten en toeristen bij de Van Engelenvaart en het recreatiegebied De Heide. Het Toeristische Overstappunt bij de parkeerplaats van De Heide is in 2022 gerealiseerd, inclusief nieuwe informatieborden. Aanmeerpaaltjes zijn begin 2023 geplaatst. Voor de aanpak van het recreatiegebied hebben gebruikers en omwonenden met een meerderheid van 53% gestemd op de ontwikkelstijl Lazy Nature, waarna in december 2022 een groep jongeren van de Mienskip op het gemeentehuis de plannen verder heeft uitgedacht. Begin 2023 vindt een terugkoppelsessie plaats met vertegenwoordigers, belanghebbenden en jongeren.

Men-, ruiter- en ATB-routes; en wandel- en fietspaden

Bij de inventarisatie van de men-, ruiter- en ATB-routes is gebleken dat uitbreidingen en verbindingen maken tussen de bestaande routes vooral minder aantrekkelijk of geschikt zijn voor de doelgroepen omdat deze grotendeels over verharde wegen gaan. De focus is verlegd van aanleg van nieuwe routes en verbindingen naar het versterken en optimaliseren van bestaande verbindingen. Door de gelimiteerde beschikbaarheid van inzet en de omvang van deze acties, voortvloeiend uit de ontwikkelstrategie, worden deze acties later in 2023 op touw gezet, wat zorgt voor een doorloop naar 2024.

3 Financieel verslag

De komende jaren wordt € 30 miljoen in de regio geïnvesteerd. Het Rijk investeert € 15 miljoen en de regio zet hier minimaal € 15 miljoen cofinanciering tegenover. De gemeente Opsterland ontvangt als regiokassier de rijksbijdrage en verstrekt deze door naar de andere regionale partners. In november 2020 is de eerste tranche van de rijksbijdrage gestort op de Regio Deal bankrekening van de regiokassier. In december 2021 is de tweede tranche ontvangen.

In onderstaande tabel is de financiële stand van zaken opgenomen van de financiën per einde 2022. Daarbij is ook splitsing tussen rijksbijdrage en regionale cofinanciering opgenomen.

	Verdeling Rijksbijdrage	Besteding rijksbijdrage	Besteding cofinanciering
Pijler 1: Vitale kernen	5.750.000	983.052	6.178.326
Pijler 2: Veerkrachtig landschap	5.900.000	2.593.472	5.067.577
Verbindende thema's	2.900.000	737.935	537.089
Organisatie en proces	450.000	135.893	383.568
Totaal	15.000.000	4.450.352	12.166.560

Tabel 1 Financiële stand van zaken eind 2022

Toelichting op bedragen: de bestedingen van de Rijksbijdrage en cofinanciering lijkt uit balans. De reden hiervoor is dat de cofinanciering gedeeltelijk bestaat uit referentieprojecten, waarvan een aantal aan het begin van de Regio Deal al in vergevorderd stadium waren en ondertussen

grotendeels zijn afgerond. De komende periode wordt aan de afronding van de huidige Regio Deal gewerkt. Hierdoor worden de bestedingen de komende tijd gelijk getrokken.

Voor overige tabellen over de financiën, zoals de doorverstrekte rijksbijdragen en compensabele BTW, wordt verwezen naar bijlage 2.

4 Governance en samenwerking

Governance

Gelijktijdig met het sluiten van de Regio Deal hebben de regionale partners een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor de uitvoering van de Regio Deal. Hierin zijn voorafgaand aan de start van de uitvoering afspraken opgenomen over de wijze van samenwerken: de governance, de financiën en de verantwoording.

Het regioteam en regiobestuur zijn verantwoordelijk voor het bewaken van de samenhang en integraliteit in het Regio Deal-programma en het signaleren van koppelkansen. Het regioteam en de coördinator hebben een belangrijke rol in het stimuleren en enthousiasmeren. De regioteamleden zijn de verbinders naar en ambassadeurs in de eigen organisaties.

Het regiobestuur komt eens in de drie maanden samen. Het bestuur, met daarin afgevaardigden van elke partner, is eindverantwoordelijk voor de gang van zaken. De bestuurders zien de Regio Deal als een belangrijke katalysator voor de regionale samenwerking.

Het regioteam komt om de week samen, waarbij afwisselend de overleggen fysiek en digitaal zijn. Binnen deze overleggen wordt niet alleen de voortgang van de verschillende projecten besproken, maar wordt ook kennis en informatie onderling uitgewisseld. Naast deze onderlinge kruisbestuiving vindt in deze overleggen met enige regelmaat een sessie plaats van aangehaakte partners zoals het Planbureau Friesland (voorheen het Fries Sociaal Planbureau) en/of projectleiders van diverse projecten.

Jaarlijks wordt er een Regio Dag georganiseerd vanuit de Regio Deal. Deze dag staat in het teken van de regio en regionale samenwerking. Raadsleden, partners, projectleiders en bestuurders, allen kwamen samen op deze dag in september 2022 om te ontdekken welke projecten in 2021 zijn gerealiseerd door middel van deze regionale samenwerking en om te bespreken waar nog uitdagingen liggen.

Sinds 2021 is er een communicatieadviseur aan de Regio Deal verbonden. Zij houdt nauw contact met de communicatieadviseurs vanuit de verschillende partners. De partners zijn verantwoordelijk voor de projectcommunicatie. Vanuit de Regio Deal zelf wordt overkoepelend gecommuniceerd, met input vanuit de projecten. De communicatie richt zich zowel op bestuurders als de mienskip via de onlinekanalen, filmpjes en regionale media.

Afbeelding 1 De betrokken colleges van gemeenten, provincie en DB Wetterskip

Samenwerken

Het algemene beeld is dat in het proces van afgelopen jaar het regiodenken bij de bestuurders steeds meer vorm heeft gekregen. Het essay geschreven door het Bert Looper, directeur van Tresoar over de identiteit van de regio en de informatie van het Planbureau Fryslân over het 'leven in Zuidoost-Friesland' hebben hieraan een bijdrage geleverd. Daarnaast zijn de gemeenten initiatiefnemer geweest voor de samenwerking. Dit eigenaarschap heeft positieve invloed op de betrokkenheid bij de Regio Deal.

We hebben afgesproken dat we inzetten op actief kennisdelen bij vergelijkbare projecten en collegiaal overleg over de aanpak van regionale projecten door de projectleiders en het regioteam.

Regio en het Rijk

'Met de Regio Deal gaan Rijk en Regio een duurzaam partnerschap aan om de opgave die in de regio speelt gezamenlijk aan te pakken. Het ondertekenen van de Regio Deal is daarbij niet het eind, maar slechts het begin van de samenwerking.' Bron: Dealtekst.

Het Rijk ziet in de Regio Deal een nieuwe manier van samenwerken met de regio als gelijkwaardige partner. Zo gaven zij aan in eerdere gesprekken over de Regio Deal. Om te beginnen kiezen we voor een actieve inbreng in een aantal specifieke projecten van de expertise en meedenkkraft door verschillende departementen van het Rijk (BZK en LNV).

We investeren zo in het opbouwen van netwerken, maar dit kost tijd. We beginnen met deze zoektocht bij de volgende drie projecten:

- Regionaal Leer- en Kenniscentrum Bodem.
- Water vasthouden: stuwen en duikers.
- Duurzaamheid: samen doen geeft energie.

Met de mienskip

De mienskip heeft een belangrijke rol in onze Regio Deal. Een groot deel van de projecten is een uitloeiing van eerdere samenwerking of ideeën of behoeften uit de mienskip. De samenwerking met de mienskip vindt vooral plaats op projectniveau. De Coronapandemie vroeg de afgelopen jaren om creativiteit van de partners om dit vorm te kunnen geven. Ondanks deze vermoelijkheden in de beginperiode is de Regio Deal succesvol op gang gekomen. De meeste projecten lopen keurig op schema en vele gunstige resultaten zijn al behaald.

5 Monitoring en evaluatie

Regionale brede welvaartsscan

Het Planbureau Friesland (PF), voorheen Fries Sociaal Planbureau, monitort de voortgang van de Regio Deal in Zuidoost Friesland. Jaarlijks wordt een regionale brede welvaartsscan gemaakt, die aansluit bij de publicatie van de Regionale Monitor Brede Welvaart door CBS. Elk jaar vindt een verdiepend onderzoek plaats, waarmee wordt aangesloten bij de pijlers en actielijnen van de Regio Deal Zuidoost Friesland. Daarnaast wordt de samenwerking tussen de partners meegenomen. Sinds 2020 is het contact tussen het PF, het programmateam en de begeleidingscommissie voor het PF versterkt. De begeleidingscommissie komt meerdere malen per jaar samen om het in 2020 vastgestelde plan van aanpak van het PF te bespreken en waar nodig bij te sturen. Aangezien het PF jaarlijks een onderzoek presenteert aan de Regio Deal Zuidoost Friesland wordt tijdens dit overleg de actuele stand van zaken besproken.

In het eerste jaar richtte het verdiepend onderzoek van het PF zich op de programmalijn vitale kernen. In dit kader is een analyse gedaan naar hoe inwoners in kernen van verschillende omvang de brede welvaart ervaren in Zuidoost Friesland. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de inwoners van Zuidoost Friesland de algemene leefbaarheid waarderen met een 7,9 gemiddeld. Het volledige onderzoek en alle bijbehorende uitkomsten vindt u [hier](#).

Dit jaar heeft het PF onderzoek gedaan naar de pijler Veerkrachtig Landschap. Dit onderzoek is uitgevoerd op basis van paneldata en interviews met betrokkenen. Uit het onderzoek kwam naar voren dat inwoners van Zuidoost Friesland het landschap waarderen en dat het landschap in de regio zeer gevarieerd is. Inwoners van de regio bezoeken de Friese natuur veelvuldig, waarbij ze bijvoorbeeld genieten van de rust of afspreken met vrienden en familie. Ze beoordelen het Friese landschap positief en voelen zich ermee

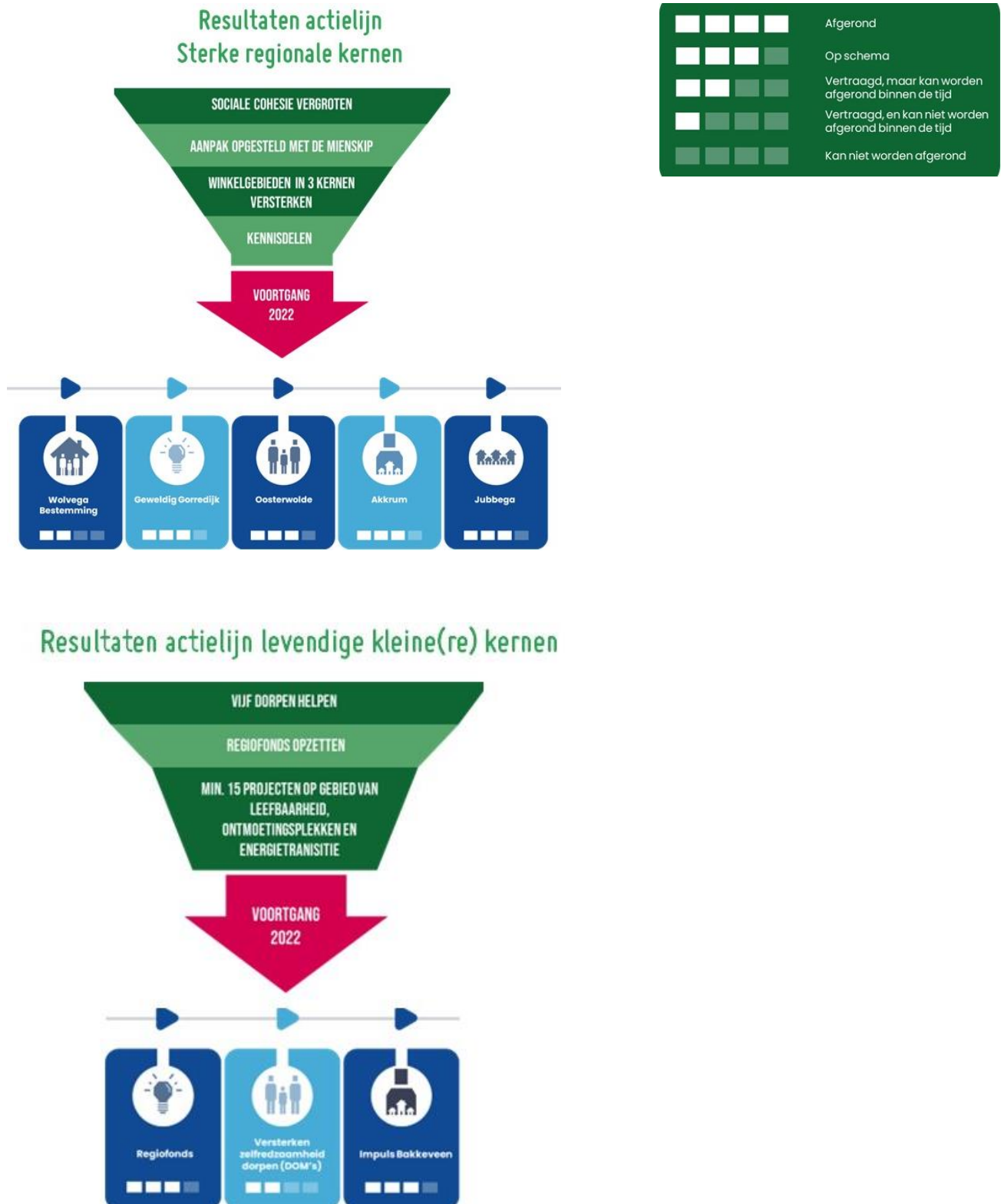
verbonden. De grote uitdaging is om dat zo te houden. Het PF wijst op de uitdaging die er ligt om iedereen binnen de regio betrokken te houden en om alle neuzen dezelfde kant op te laten wijzen. Door samenwerken in en aan de Regio Deal kan deze bijdragen aan het gezamenlijke verhaal van de regio, aldus het PF. Het volledige onderzoek vindt u [hier](#).

In het derde jaar staat het verbindende thema recreatie & toerisme centraal, waarbij de nadruk zal komen te liggen op regionale samenwerking.

Evaluatie

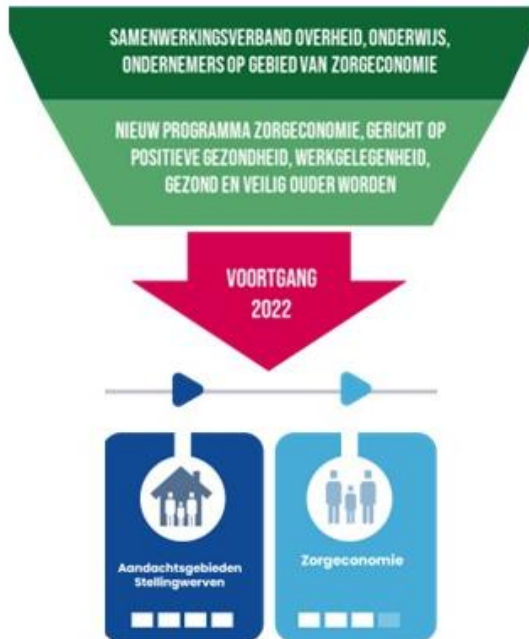
Van 2020 tot 2024 voeren wij de Regio Deal Zuidoost Friesland uit. Gedurende deze periode zullen we tussentijds evalueren en bijsturen waar nodig. Op dit moment lopen de meeste projecten op schema en is de mienskip goed aangehaakt. Eind 2022 hebben de regioteamleden geëvalueerd op de huidige samenwerking en de uitkomsten hiervan zijn gepresenteerd aan het Regiobestuur. Het beeld is dat de samenwerking voorspoedig verloopt en dat er daarnaast ruimte is om in de tweede helft van deze Regio Deal de samenwerking te verstevigen. In de eerste helft van 2024 volgt de eindevaluatie.

Bijlage 1 Samenvatting voortgang projecten

VITALE KERNEN

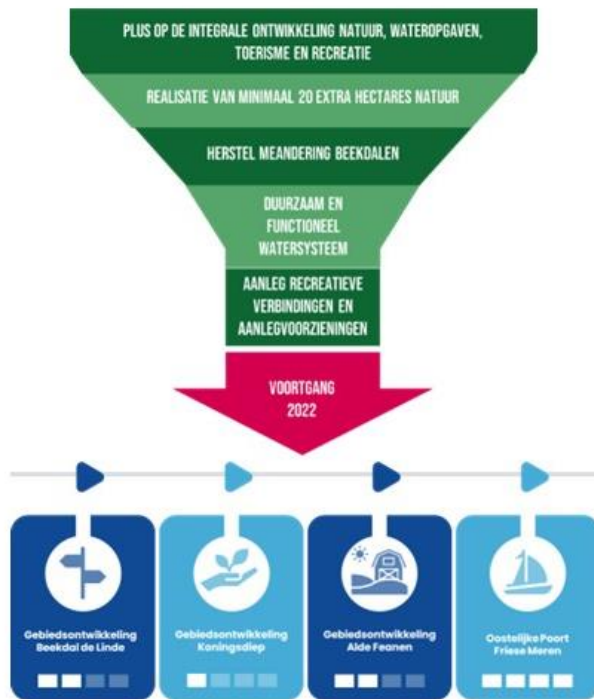
Resultaten actielijn Welzijn van onze inwoners

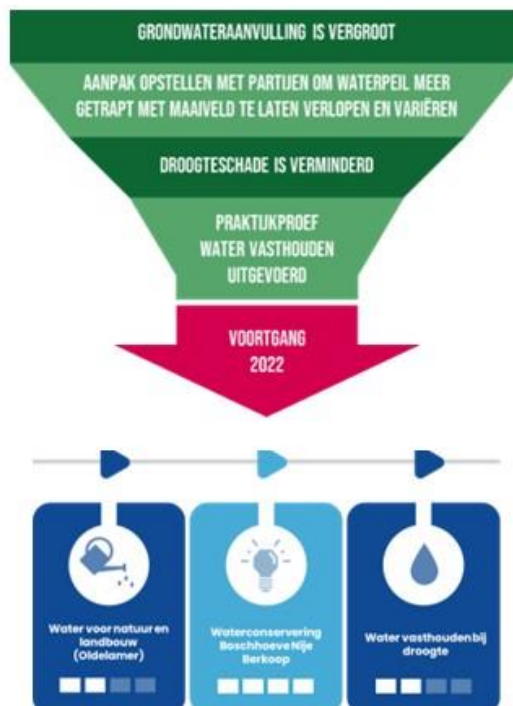
	Afgerond
	Op schema
	Vertraagd, maar kan worden afgerond binnen de tijd
	Vertraagd, en kan niet worden afgerond binnen de tijd
	Kan niet worden afgerond

VITALE KERNEN

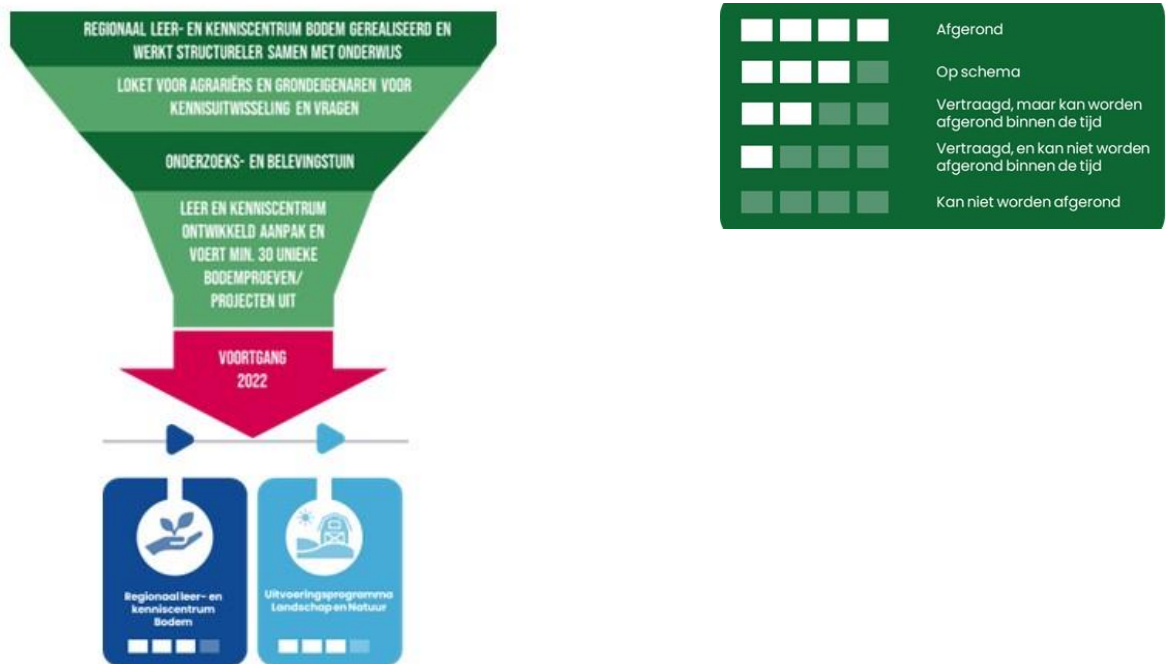
Resultaten actielijn Gebiedsontwikkeling beekdalen

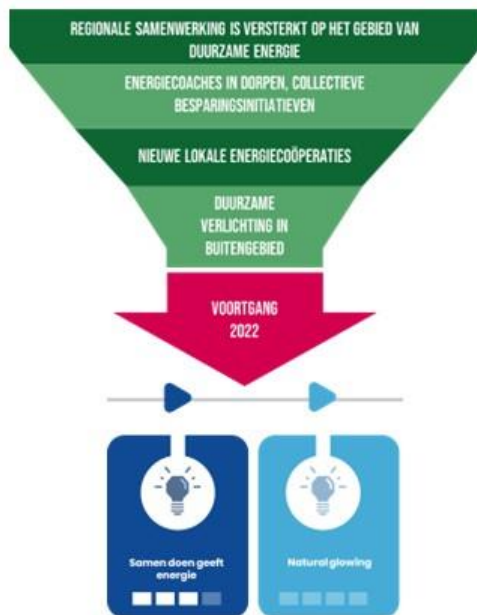
Resultaten actielijn Robuust watersysteem voor natuur en landbouw

Resultaten actielijn Bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit

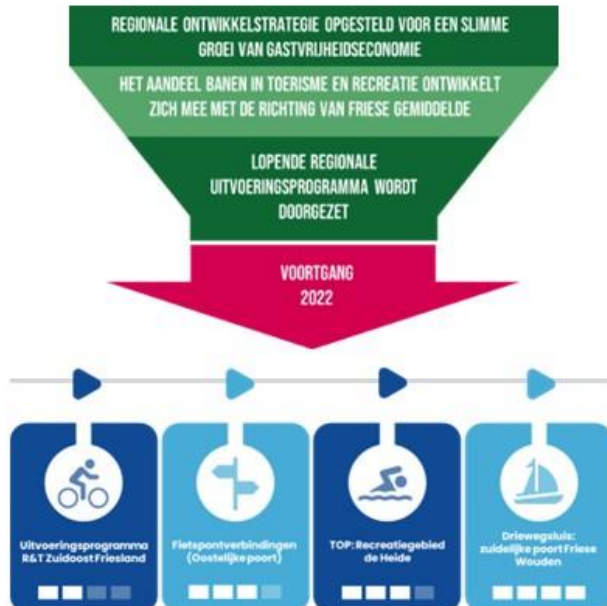

Resultaten verbindend thema: Duurzame lokale energie

■ ■ ■ ■ ■	Afgerond
■ ■ ■ ■ ■	Op schema
■ ■ ■ ■ ■	Vertraagd, maar kan worden afgerond binnen de tijd
■ ■ ■ ■ ■	Vertraagd, en kan niet worden afgerond binnen de tijd
■ ■ ■ ■ ■	Kan niet worden afgerond

Resultaten verbindend thema: Het gastvrije andere Friesland

Bijlage 2 Specificatie financiën

Rijksbijdrage en doorverstreking

De gemeente Opsterland is de regiokassier. Zij ontvangt de bijdrage van het Rijk en verstrekt deze door aan de andere regionale partners.

De rijksbijdrage bedraagt € 15.000.000 inclusief BTW, maar wordt uitgekeerd exclusief compensabele BTW. De partners kunnen deze BTW namelijk terugvragen via het BTW compensatiefonds. Per saldo ontvangt de regio dus € 15.000.000.

De regio heeft voorafgaand aan het sluiten van de deal in kaart gebracht wat de verwachte compensabele BTW-component zal zijn. Dit bedrag is in mindering gebracht op de eerste tranche van de rijksbijdrage.

In december 2021 is de tweede tranche van de Rijksbijdrage naar de regiokassier overgemaakt.

	Bedrag in euro's
Rijksbijdrage inclusief BTW	€ 15.000.000
Ingeschatte compensabele BTW	€ 944.448
Rijksbijdrage exclusief BTW	€ 14.055.552
Ontvangen rijksbijdrage tranche 1	€ 7.011.000
Ontvangen rijksbijdrage tranche 2	€ 7.045.000

Tabel 1 Verloop ontvangen rijksbijdrage en BTW

Doorverstrekte rijksbijdrage in 2020

De regiokassier heeft in 2020 € 7.011.000 ontvangen van het Rijk. In 2020 is €1.316.000 doorverstrekt naar de andere regionale partners.

Regionale partner	Project	Bedrag in euro's
Wetterskip Fryslân	Pilot Oranjewoud	€ 55.000
Gemeente Ooststellingwerf	Leer- en kenniscentrum bodem	€ 750.000
Gemeente Smallingerland	Fietspont-verbindingen OPFM	€ 511.000
Totaal doorverstrekt in 2020		€ 1.316.000
Nog te verstrekken per 01-01-2021		€ 5.695.000

Tabel 2 Doorverstrekte rijksbijdragen naar partners 2020

Doorverstrekte rijksbijdrage in 2021

De regiokassier heeft in 2021 €7.045.000 ontvangen van het rijk. In 2021 is €3.529.644 doorverstrekt naar de andere regionale partners.

Regionale partner	Project	Bedrag in euro's
Provincie Fryslân	Gebiedsontwikkeling Koningsdiep	€ 150.000
Gemeente Ooststellingwerf	Subsidie Regiodeal LKC Bodem	€ 750.000
Gemeente Ooststellingwerf	Uitvoeringsprogramma R&T ZO Friesland	€ 158.198
Wetterskip Fryslân	Water vasthouden bij droogte; regelbare stuwen en duikers	€ 220.000
Wetterskip Fryslân	Water voor natuur en landbouw (Oldelamer)	€ 500.000
Gemeente Opsterland	Natuur en Veerkrachting landschap	€ 50.000
Provincie Fryslân	Gebiedsontwikkeling Alde Feanen	€ 150.000
Provincie Fryslân	Uitbetaling GO Beekdal Linde	€ 500.000
Gemeente Smallingerland	Integrale gebiedsaanpak	€ 826.446
Gemeente Heerenveen	Regiofonds ZO Friesland 2021	€ 225.000
Totaal doorverstrekt in 2021		€ 3.529.644
Cumulatief doorverstrekt 2021		€ 4.845.644

Tabel 3 Doorverstrekte rijksbijdragen naar partners 2021

Doorverstrekte rijksbijdrage in 2022

In 2022 is €1.680.524 doorverstrekt naar de andere regionale partners.

Regionale partner	Project	Bedrag in euro's
Gemeente Heerenveen	Regiofonds ZOFriesland	€ 450.000
Provincie Fryslân	GO Koningsdiep	€ 350.000
Gemeente Ooststellingwerf	Winkelgebied Oosterwolde	€ 82.645
Gemeente Heerenveen	DOM	€ 106.600
Gemeente Ooststellingwerf	R&T ZO Friesland	€ 100.000
Gemeente Smallingerland	Project Duurzaamheid (Samen doen geeft energie)	€ 260.700
Gemeente Opsterland	Brink Bakkeveen	€ 330.579
Totaal doorverstrekt in 2022		€ 1.680.524
Cumulatief doorverstrekt 2022		€ 6.526.168
Nog te verstrekken per 01-01-2023		€ 7.529.832

Tabel 4 Doorverstrekte rijksbijdragen naar partners 2022